

[B] **“MAAR ZIJ WEET NIET VAN OPHOUDEN”.**
OUDE EN NIEUWE POËZIE VAN HAGAR PEETERS

Van kritische consensus was allerm minst sprake, toen Hagar Peeters in 2008 haar bundel *Loper van licht* publiceerde. Waar Piet Gerbrandy in de *Volkskrant* de mening was toegedaan dat Peeters nu eindelijk eens volwaardige poëzie had geschreven, meende Yra van Dijk in *NRC Handelsblad* juist dat de dichteres ten opzichte van *Koffers zeelucht* (2003) achteruit was gegaan. Beiden stelden hoe dan ook vast dat zich in Peeters' werk een ontwikkeling had voorgedaan naar een explicieter engagement. De dichteres zelf voedde dat idee, door in het tijdschrift *Awater* aan te laten tekenen dat de toestand in de wereld haar niet onberoerd liet: “Ik word steeds bozer over wat ik zie.” Aan haar poëzie was dat te merken: *Loper van licht* is rijk aan sterk geëngageerde regels als “Laat mij niet aan de zijlijn staan krijsen / en schrikken van ongedierte dat over de aarde en in mijn haren kruipt.”

In haar recentste bundel *Wasdom* zet Peeters deze ontwikkeling in haar oeuvre voort. We leren de dichteres kennen als iemand die de wereld in beweging wil zetten en poëzie daar een actieve rol in toebedeelt. Niet voor niets dicht ze in ‘Zinloos gedicht’:

Iemand die iemand doodslaat denkt
dat dat op dat moment het allerbelangrijkste is
maar er zijn gedichten waarin iets staat
wat nog veel belangrijker is.

Het zijn merkwaardige regels, waarin Peeters de suggestie wekt dat ook moord belangrijk is – zij het veel minder relevant dan poëzie. Peeters' argumentatie voor haar stelling is bovendien nogal dubieus: haar zelfverklaarde belangrijke teksten wil zij opdragen aan “alle mannen en vrouwen / in alle gevangenissen”, “zodat ze / als ze toch niets beters te doen hebben / mijn gedicht kunnen gaan lezen.” Zó nuttig blijkt de poëzie: die moet je maar tot je nemen, als je noodgedwongen niets beters te doen hebt. Een bijster ongeloofwaardige stellingname voor iemand die niet aan de zijlijn wil staan krijsen, als je het mij vraagt.

Nu is het technisch gezien mogelijk dat Hagar Peeters haar gevangenisgedicht geschreven heeft

vóór de publicatie van het geëngageerde *Loper van licht*. *Wasdom* bundelt namelijk niet alleen nieuwe poëzie, maar ook minder recente gedichten en zelfs werk dat Peeters in haar jeugd jaren geschreven heeft. Dat de dichteres zich in ‘Zinloos gedicht’ voordoet als “meisje van twaalf”, voedt het idee dat het hier om de jonge Hagar gaat, hoewel zij de vroegste opgenomen poëzie tussen haar zeventiende en negentiende schreef.

Het gegeven dat je nooit zeker weet of je met de recente of de jonge Peeters te maken hebt, maakt de lectuur van *Wasdom* bij v lagen interessant. De spanning van de bundel wordt in hoge mate bepaald door de mix van onderwerpen en stijlen die gepaard gaat met Peeters' eigen wasdom als dichteres. De keerzijde van de medaille is echter dat het merendeel van die mix niet overtuigt. In de voornaamste plaats komt dat doordat deze poëzie zich nauwelijks aan het niveau van het cliché kan onttrekken. Neem het eerste deel uit het vijfluik ‘Vijfmaal vanitas’:

Vriendschap bloedt dood.
Liefde verdwijnt.
Schoonheid vergaat.

Tijd verstrijkt.
Geld raakt op.
Wijn verschaalt.

Zulke oneliners zijn niet alleen dooddoeners; ze zijn ook al veel te vaak in stelling gebracht. Nu hoeft dat niet erg te zijn wanneer een dichter ze creatief (her)gebruikt, maar Peeters komt niet verder dan deze dorre opsomming waarin geen enkele ruimte is voor originele observaties. Ook in de overige delen van het vijfluik heeft de dichteres niets aan de uitgemolken wijsheden toe te voegen: veel meer dan “Tijd verdwijnt onder mijn handen” heeft ze niet te bieden.

In het gedicht ‘Recensie van de taal’ doet zich eenzelfde problematiek voor. Peeters beweert daar dat de taal schromelijk tekortschiet: “Om een alinea lach ik, zelfs alle pagina's ter wereld / zijn niet voldoende om het aanwezige te benoemen / en wat is kan het ook zonder woordenboek wel af.” Waarom zou je dit inzicht anno 2011 nog in een dichtbundel opnemen? Dat de taal niet bij machte

is een afspiegeling van de werkelijkheid te vormen, hebben taalfilosofen inmiddels uit den treure behandeld. Wellicht mikt Peeters op een minder erudiet publiek, maar ook dan zijn quasifilosofische regels als “Zij is meesteres en leerling van het leven / maar bedriegt het levende met foute diagnoses” moeilijk te verteren.

In een bundel van 160 pagina's – want zo lijk is *Wasdom* – had Peeters er goed aan gedaan de gemeenplaatsen te schrappen, zodat er een meer geconcentreerd geheel was ontstaan van oorspronkelijke beelden en gedachten. Er zijn namelijk gedichten waarin de dichteres wel degelijk potentie laat zien, zoals 'Eeuwige roem':

Haar handen trillen van de parkinson
maar zij weet niet van ophouden.

Vibrerend vliegt de pingpong door de lucht,
raakt spiegels, vazen en violen
die op de vloer aan stukken slaan,
maar zij wint als altijd.

Een misslag van *haar* hand
brengt zo'n turbulentie in de lucht teweeg
dat de bal rechtsomkeer maakt
wat haar tegenstander doet briesen van afschuw.

Wanneer de bal bijna het net raakt
maakt dit een diepe buiging.
Zodra ze hem naast de tafel slaat,
springt deze razendsnel opzij en salueert.

Dreigt ze ondanks dit alles te verliezen
dan zet ze zo'n enorme keel op
dat langs haar stembanden de bal
alsnog naar zijn bestemming rolt.

Het beeld van een oude vrouw die via een metaforisch tafeltennis spel de dood van zich afhoudt, is innovatief en prikkelt het netvlies van de lezer. Sterk is ook het woordspel dat Peeters in de eerste regels speelt: de parkinsonpatiënt die niet van ophouden weet is een knappe vondst, evenals het vibrerende pingpongballetje dat goed aansluiting vindt bij de trillende oude vrouw. Toch laat Peeters ook in dit gedicht het een en ander liggen: de spiegels, vazen en violen lijken erg willekeurig

gekozen en voegen zo bezien weinig toe; de cursivering van “haar” is te nadrukkelijk en een pleonasme als “turbulentie in de lucht” verraadt weinig taalbeheersing.

Wil Hagar Peeters overtuigen, dan zal ze in een volgende bundel gedoseerder te werk moeten gaan. Hans Groenewegen schreef ooit dat zij een dichteres is die de verbeelding inperkt, in die zin dat ze te weinig stof tot nadenken voor de lezer overlaat. In *Wasdom* is er weliswaar veel stof, maar daarin is het zoeken naar prikkelende gedachten. De eeuwige roem van de tafeltennisdame ligt voorlopig nog niet in het verschiet.

JEROEN DERA

HAGAR PEETERS, *Wasdom*, De Bezige Bij, Amsterdam,
2011, 176 p.